

Bulletinen

Årgång 53 Nr 6 2011
Moderna Museets Vänner

Iscensatt





Foto: Prallan Allsten/Moderna Museet

Kära Vänner!

Vad härligt okonstlat det kan bli när två konstnärer möts. På sidorna 12–13 frågar Ebba Matz vår skulpturpristagare Sofia Hultén vad hon ska göra med sina prispengar: ”Nu måste jag ju akta mig att inte genast börja jobba med ädelstenar istället för gamla pinnar!” Underbart, Ebba och Sofia! I korridoren utanför samlingen kan man till den 8 januari se en mindre utställning av Sofia Hulténs verk och i Butiken säljs vår bok om skulpturpristagaren. En fin introduktion till ett fantastiskt konstnärskap. Missa inte den.

Missa inte heller då att se den sista delen av samlingsomhänget *En annan historia*. På sidan 16 presenterar Anna Tellgren *Skrivet i ljus* i vilken fotografins barndom träder fram, från fransmannen Louis Jacques Mandé Daguerre daguerrotypen till August Sanders svartvita porträtt av det tyska samhällets medborgare. Nu är hela omvandlingen av samlingspresentationen fullbordad. Fram till den 19 februari kan vi följa hela fotografins utveckling från mitten av 1800-talet till dags dato.

Cecilia Widenheims utställning *Scenbyte* på Moderna Museet Malmö innehåller också många spännande historier. Cecilia skriver själv om arbetet med utställningen på sidorna 7–11. Det är Moderna Museets största produktion i Malmö hittills med 120

verk ur samlingen. Inflätat finns en rad berättelser om samarbeten mellan konstformer men också om transnationella projekt och könsöverskridande rörelser och uttryck samt om hur impulser från utomeuropeisk konst och kultur präglade den tidiga modernismen.

Scenbyte har blivit en publiksuccé och pågår till den 5 februari. Besökare låter sig fotograferas bredvid Nils Dardels kultiga målning *Den döende dandyn*. Den malmöfödde finansmannen Fredrik Roos ägde målningen under en period på 1980-talet. När han dog 1991, endast 40 år gammal, efterlämnade han en konstsamling om cirka 2 000 verk – och drygt 100 miljoner kronor i skulder.

Historien om Fredrik Roos kan man läsa i Karin Grundberg Wolodarskis nyutkomna bok *Den döende dandyn. Om konstsamlingen Fredrik Roos*. Han var även aktiv på Moderna Museet i olika former. På sidorna 14–15 publicerar vi ett utdrag ur boken som handlar om hur Pablo Picassos målning *Pierettes bröllop* kunde visas på Moderna Museets stora Picassoutställning i oktober 1988.

När konstens gyllene år på 1980-talet tog slut växte det fram en gör-det-själv-attityd hos många konstnärer och andra intresserade. Det ideella galleriet Ynglingagatan 1 var ett sådant fenomen. På sidorna 4–6 skriver Maria Molin om en av de mest spännande konstscenenerna i Stockholm där drygt 60 konstnärer visades mellan 1993 och 1999. Mellan 26 november och 22 januari återskapas atmosfären i museets utställningsrum på plan 2 med konstnärer som Chris Burden, Carsten Höller, Gunilla Klingberg, Dominique Gonzalez-Foerster, Ed Ruscha, Jane & Louise Wilson, Takashi Murakami, Paul McCarthy & Mike Kelley... Vilken julklapp!

Mer handfasta julklappar kan du hitta i Butiken. Tisdagen den 20 december har du som medlem dessutom 20% på hela sortimentet! Men den bästa gåvan är väl ändå ett medlemskap i Moderna Museets Vänner. Gå in på vår nya fina hemsida och köp ett medlemskap och skriv enkelt ut gåvobeviset.

Ha en riktigt God Jul och ett Gott Nytt År! □

Lena Josefsson

Lena Josefsson är ordförande för Moderna Museets Vänner.

Medlemsförmåner & medlemskap

Det finns flera sätt att köpa medlemskap i MMV:

- 1) Gå in på vår hemsida modernamuseet.se/mmv och klicka på ”Bli medlem”. Du blir då medlem direkt och får en bekräftelse till din e-postadress.
- 2) Köp ditt medlemskap i kassan på Moderna Museet. Där får du medlemskort och ditt Välkomstkuvert direkt vid köpet.
- 3) Betala medlemsavgiften på plusgiro 15 30 65-8 Moderna Museets Vänner. Medlemskortet skickas hem till dig inom 10 dagar.

Medlemsavgifter:

1 år från betalning: 480 kr/medlem, 700 kr/par, 250 kr/medlem under 30 år. 3 år från betalning: 1.300 kr/medlem, 1.900 kr/par. Ständigt medlemskap: 9.600 kr/medlem, 14.000 kr/par.

Medlemskap i Moderna Museets Vänner är en uppskattad present och du köper enkelt ditt gåvomedlemskap i kassan på Moderna Museet eller på vår hemsida www.modernamuseet.se/mmv.

Kontakta oss om du har frågor: tel 08-5195 44 99 eller mmv@modernamuseet.se. Vårdarna i entrékassan på Moderna Museet hjälper dig gärna också med alla slags medlemsärenden.

Som medlem i MMV får du:

- Fri entré till Moderna Museet i Stockholm och Malmö, Arkitekturmuseet, Nationalmuseum, Färgfabriken, Magasin 3, Gripsholms Slottssamling, Thielska Galleriet, Dunkers Kulturhus, Wanås och Astrup Fearnley Museet for Moderne Kunst, Oslo.
- 20% medlemsrabatt på aktuella utställningskataloger samt 10% rabatt på konstböcker och allt annat i Museets butiker i Stockholm och Malmö.
- 10% rabatt på sortimentet i Restaurangens Brickservering och Café Blom förutom på alkohol och juicer. Rabatten gäller inte i Restaurangens bordsservering. Brunch 10% rabatt för medlem samt hela medlemmens sällskap. 10% rabatt på kaffe i Espressobaren. 10% rabatt på caféet Moderna Museet Malmö Sture Bröd & Soppkafé.
- Vårt medlemsblad *Bulletinen* sex nummer per år och dessutom förmånliga prenumerationserbjudanden på ett flertal konstitidskrifter.
- Personliga inbjudningar till förhandsvisningar, vernissager, föredrag, fester, resor, konstkurser, konserter och andra arrangemang av Moderna Museet och MMV.
- Tillträde till Tisdagsklubben Moderna Museet Stockholm, vår exklusiva programverksamhet med specialvisningar, föreläsningar m m.

Konstkunskap till vänskapspris!

Förmånliga prenumerationspriser för medlemmar i MMV:

Konstperspektiv

4 nr för 175 kr (ord. pris 280 kr)

Beställ via www.konstperspektiv.nu/mmv eller genom att skicka e-post till ekonomitjanst@natverkstan.net. Eller ring 031-743 99 05 och uppge ”MMV” så får du förmånspriset som gäller löpande så länge du är medlem i MMV!

Konstvärlden & Disajn

4 nr för 99 kr (ord. pris i butik 276 kr)

Beställ på www.disajn.com/mmv eller genom att ange kod 211 vid beställning via mail till disajn@pressdata.se eller tel 08-799 63 37.

Tidskriften 10TAL

4 nr för 250 kr (ord. pris 360 kr)

Inkluderar fri entré till Klubb 10TAL och biljetter till Poesifestivalen och Barnpoesifestivalen på Dramaten för halva priset. Beställ på www.10tal.se eller prenumeration@10tal.se eller tel 08-612 10 49, och uppge ”MMV”.

Med reservation för att medlemsförmånerna kan ändras.

Bulletinen

Moderna Museets Vänner Årgång 53 Nr 6 2011

2 Kära Vänner!

Lena Josefsson

Medlemsförmåner & medlemskap

3 Medlemskap – nu är det enklare och roligare!

Anna Hegnell

4 Ungt, konceptuellt & socialt reflekterande

Maria Molin

7 Plats på scen

Cecilia Widenheim

12 10 frågor till Sofia Hultén

Ebba Matz

14 En bröllopssaga

Karin Grundberg Wolodarski

16 Skrivet i ljus

Anna Tellgren

17 Tisdagsklubben, vernissager och program vintern 2011 Vännernas Vänner

18 Bellas boktips

Rebecca Farrensteiner

19 Vänner vimlar på ...

Medlemskap – nu är det enklare och roligare!



Vi har tagit fram ett enklare sätt för er medlemmar att hantera ert medlemskap. På vår hemsida www.modernamuseet.se/mmv kan du logga in på "Mina sidor" och se vilka kontaktuppgifter vi har till dig och göra ev. ändringar. Där kan du också förnya ditt medlemskap, anmäla dig till evenemang m m.

Vi har lagt upp ett artikelarkiv på flera av de artiklar som

publicerats i Bulletinen och vi visar donationer från Moderna Museets Vänner till Moderna Museets samling.

Det är nu ännu enklare att köpa medlemskap i gåva på vår hemsida. Du anger endast antalet och vilken typ av medlemskap du önskar köpa. När du betalat med ditt bank- eller kreditkort får du presentkortet skickade direkt till din e-postadress. Presentkortet innehåller en kod som gåvomottagaren anger när han/hon vill aktivera sitt medlemskap. Du behöver alltså inte ha gåvomottagarens kontaktuppgifter till hands när du gör ditt köp. Köper du fler än 10 gåvomedlemskap kan du betala mot faktura. Det kan vara bra om du t ex köper medlemskap till din personal eller hela släkten!

Första gången loggar du in med den e-postadress du angivit till oss eller ditt medlemsnummer och klickar på "Skapa lösenord". Du får då ett lösenord direkt till din e-post. På "Mina sidor" kan du sedan skapa ett Användarnamn och Lösenord som du väljer själv.

Välkomna! □

Anna Hegnell

Anna Hegnell är verksamhetsansvarig för Moderna Museets Vänner.

Ungt, konceptuellt & socialt reflekterande

Det ideella galleriet Ynglingagatan 1 öppnade 1993 på nämnda gatuadress i Stockholm. 1999 stängde det. Då hade galleriet hunnit flytta två gånger och var beläget på Döbelnsgatan 2, fast fortfarande med namnet Ynglingagatan 1. En symptomatisk förvirring som präglade 90-talets sammanblandning av gör-det-självtityd med alternativa finansieringsmodeller.



Takashi Murakami, *Mr Dob*, uppblåsbar skulptur installerad 1995 på Ynglingagatan 1 när galleriet var beläget på Gävlegatan 12.
© Takashi Murakami

En vårkväll 1993 sitter Thomas Ekström, Dennis Dahlqvist, Fredrik Swärd och Bertil Bäckström, alla i 20-årsåldern, på restaurang Pelikan på Söder i Stockholm.

– Ska vi inte öppna ett alternativt ”space”? säger Dennis Dahlqvist.

Så börjar berättelsen om det idag legendariska galleriet Ynglingagatan 1. Förutsättningarna var inte de bästa. Det rådde ett kyligt kulturklimat och en djup lågkonjunktur. Trots de dystra villkoren blev galleriet en av Sveriges viktigaste mötesplatser för samtidskonst under 1990-talet.

– Galleriet öppnades för att visa ung och uppmärksam, internationell samtidskonst som jag sett utomlands när jag jobbat som kritiker, berättar Dahlqvist.

Grundidén var att de fyra medlemmarna skulle lägga 500 kronor var i månaden. De hittade en lokal på Ynglingagatan 1 i Vasastan, ett enda rum på 16 kvadratmeter, och galleriet öppnade hösten 1993. Visionen var att skapa en alternativ konstscen, som man sett i New York, men som ännu inte hade en plats i Sverige.

– Ynglingagatan 1 var ett av världens bästa gallerier med en dynamik som vida översteg ett traditionellt dito. Den starka dynamiken uppstod för att en mängd olika personer arbetade ideellt tillsammans och lade ner både själ och hjärta för att förverkliga galleriets vision, fortsätter Dahlqvist.

Ynglingagatan 1 var en ideell förening, som drevs av medlemmarna. Efter ett år flyttade galleriet till en större lokal med två rum i en k-märkt industrifastighet på Gävlegatan 12 och medlemmarna blev fler. Våren 1997 flyttade galleriet återigen inom Vasastan till Döbelnsgatan 2.

– Om man ville göra något, så drev man det. Alla var delaktiga, så mycket man ville och orkade, säger Thomas Ekström, en av medlemmarna och curator för utställningen på Moderna Museet, i samarbete med Daniel Birnbaum och Fredrik Liew.

– Vissa äldre etablerade gallerister blev förbannade på att vi visade väggmålningar och annan osäljbar konst. Men vi var ju ideella och hade inga ambitioner att tjäna pengar. Om någon ville köpa något så fick man det, men det var inget vi lade ner någon tid eller energi på. Det var otroligt provocerande då, fortsätter han.

Ynglingagatan 1 fångade 90-talets tidsanda, med sitt intresse för relationell estetik, en socialt inriktad konst som fokuserar på mänskliga relationer och social interaktion. Ett annat kännetecken för 90-talskonsten var gränsöverskridningar mellan konst och design, något som också syntes i galleriets rum. Dessutom fanns en vägran att behandla konst som något upphöjt och avskilt från det vardagliga livet. Profilen var ung, konceptuell och socialt reflekterande.

En lång rad internationella konstnärer presenterades, samtidigt som galleriet var en plattform för unga svenska konstnärer. När Ynglingagatan 1 öppnade fanns bara ett fåtal gallerier i Stockholm och de var främst inriktade på svensk konst.

– De yngre konstnärerna hade inte någon möjlighet att ställa ut överhuvudtaget. Och ingen tog hit utländska konstnärer heller. Galleriscenen på den tiden var stagnerad, menar Ekström.

De svenska konstnärerna som ställde ut på Ynglingagatan 1 var organiserade som en arbetsgrupp under namnet Swe.de. De arrangerade bland annat gruppställningar och så kallade *Wednesday happenings* då andra konstnärer, musiker, arkitekter och formgivare bjöds in för korta projekt.

– Ibland kom tvåhundra personer till en onsdagskväll och ibland fyra. Jag minns de senare som väldigt speciella tillfällen, då jag fick umgås nära med ett konstverk och de få som var där, berättar Anna Kindgren, en av konstnärerna i Swe.de. Hon hade



Vernissagekort till Ynglingagatan 1. Flyersamling BankerWessel.

precis slutat konsthögskolan och tyckte att Ynglingagatan 1 var en bra plats att landa på. Stället fungerade lite som en fortsättning på konsthögskolorna med möjlighet att möta inbjudna konstnärer från andra delar av världen.

– På Ynglingagatan var rum, tidsperiod och medutställare de fasta parametrar man hade att förhålla sig till. Allt övrigt var upp till dig som konstnär. Det var möjligt att arbeta med integriteten i behåll. Detta sagt i relation till de många önskemål, direktiv och instrumentaliseringar som allt oftare dyker upp från uppdragsgivare och beställare av konst idag. Vi var nyfikna på och engagerade i varandras verk. Det var fint och hedrande att ställa ut med konstnärer och formgivare som verkat mycket längre än man själv, säger Kindgren.

Ynglingagatan 1 kännetecknades av experimentlusta, hårt arbete och genomströmning, enligt Anna Kindgren.

– Den mer etablerade scenen i Stockholm kändes ganska lokal då. Vi var nyfikna på andra världar. Många av dem som



Peter Geschwind, *Merry-Go-Round*, 1995. Installation på Gävlegatan 12 med hängande barndockor i en karusell som snurrar.

Foto: Jakob Wästberg



När galleriet faktiskt låg på Ynglingagatan 1 bjöds ofta svenska konstnärer in att göra projekt utanför galleriet i samband med andra utställningar. Peter Geschwind gjorde ett sådant projekt parallellt med Cary S. Leibowitz utställning 1994. Geschwind placerade ett par jeansklädda dockben med gymmaskor under en trekantig reklamskylt, något som fick en granne att skräckslagen ringa polisen och anmäla att en person vistats hela natten inuti reklamskylten.
Foto: Jakob Wästberg

ställdes ut på galleriet visades för första gången i Sverige. Först senare hamnade de på Moderna Museet eller Iaspis, som då var ganska nystartat, säger hon.

Peter Geschwind, en annan av konstnärerna i Swe.de, tycker att Ynglingagatan 1 inte liknade något annat i Stockholm vid den tiden, med sin mix av olika aktiviteter.

– Det var en virusliknande struktur, där även konstnärerna som ställde ut påverkade programmet. Jag har fortfarande det som någon slags idealbild av hur en utställningsverksamhet kan fungera, säger han.

Urvalet av konstnärer till Ynglingagatan 1 byggde på rekommendationer och kontakter. Galleriet betalade flygbiljetterna för de utländska konstnärerna, som fick

bära med sig sina verk i resväskan eller utföra dem på plats i galleriet, som väggmålningar.

– Någon av oss fick flytta ut från sitt hem, så att konstnären kunde bo där en tid. Vi hade inte råd att betala hotellrum. Då kunde man få en bra utställning för en flygbiljett på 4.000 kr tur och retur. Det krävdes inte så mycket mer när vi visste vad vi ville, säger Thomas Ekström.

Alla försörjde sig på andra jobb och den första tiden hade de bara öppet på helgerna. När de flyttade till Döbelnsgatan hade de en idé om att bli mer publika. Där fanns tre rum – gallerirummet längst in, Thomas Ekströms designaffär Contemporary i mellanrummet och ett café. Då hade de öppet sex dagar i veckan, måndag till lördag.

Karen Diamond blev medlem i Ynglingagatan 1 våren 1996. Hon brukade ofta besöka galleriet och tilltalades av energin och möjligheten att samarbeta med spännande, engagerade människor, så hon tackade ja direkt när hon fick frågan.

– Konstscenen i Stockholm på 90-talet var inte alls lika inter-

nationell som idag. Vår grundidé var att ställa ut en svensk och en internationell konstnär samtidigt, vilket öppnade för dialog och diskussion och introducerade många utländska konstnärer för den svenska publiken. Vi var till exempel först med att visa bland andra Karen Kilimnik, Cary Leibowitz och Tom Friedman i Sverige.

Karen Diamond beskriver Ynglingagatan 1 som en kreativ mötesplats där det alltid hände saker.

– Eftersom vi jobbade ideellt och själva betalade hyran så hade vi friheten att göra vad vi ville när vi ville. Gunilla Muhr, Elina Smidlund och jag drev under tiden på Döbelnsgatan 2 *The Incredibly Strange Film Club* där vi en gång i månaden visade filmer som man inte kunde se på bio. Det var en otroligt stimulerande och inspirerande tid, säger hon.

Hösten 1999 lade galleriet ned. En nybildad bostadsrättsförening tog över fastigheten de då huserade i och deras hyreskrav var orimliga, så de var tvungna att lämna kontraktet.

– Utställningen på Moderna blir ett slags bokslut och ett erkännande, att det vi gjorde hade någon inverkan, säger Thomas Ekström.

– Förutom att Ynglingagatan 1 är ett exempel på alternativa plattformar och institutioner som var intressanta organisationsformer i Stockholm vid den här tiden, skapade de ett program med internationella konstnärer av världsklass, som för första gången kom i kontakt med den svenska konstscenen, säger Fredrik Liew, en av utställningens curatorer.

– Med Ynglingagatan 1 som prisma har vi möjlighet att både diskutera det lokala kulturella klimatet och göra det mot bakgrund av konst och tankegodis som var viktigt ur ett internationellt perspektiv på 90-talet, fortsätter han.

Utställningen på Moderna Museet består av verk och dokumentation av verk som visades på Ynglingagatan 1. Besökaren leds genom galleriets program i kronologisk ordning, från 1993–1999. □

Maria Molin är frilansjournalist med intresse för konst och litteratur. Hon skriver ofta personporträtt och reportage, bland annat för tidningen Tecknaren.

Moment är titeln på en serie utställningar där konstverken i fråga bestämmer såväl utställningsplatsen i Moderna Museet som själva utställningstiden. *Moment – Ynglingagatan 1* utspelar sig på 1990-talet och följer upp vårens programverksamhet och tidskriftsutställning kring 1980-talet som museet gjorde i anslutning till utställningen av Eva Löfdahl. Utställningen pågår mellan 26 november och 22 januari 2012.



6
Carsten Höller, *Killing Children III*, 1994. Installation.
© Carsten Höller



Plats på scen

Scenbyte är Moderna Museets största produktion i Malmö hittills med 120 verk ur samlingen. Utställningen tar avstamp i Paris på 1910-talet, en smältdegel för samarbeten mellan konstformerna men också för transnationella projekt och könsöverskridande rörelser och uttryck. Ett annat tema är *orientalismen* och de impulser från utomeuropeisk konst och kultur som på många sätt präglat modernismen.



Henri Matisse, *Två odalisker varav en är avklädd, ornamental bakgrund och dambräde*, 1928.
Foto: Moderna Museet. © Succession H Matisse/BUS 2011

Tre målningar som på olika sätt ringar in tiden öppnar *Scenbyte*. Det är *Den döende dandyn* som ofta tolkats som Nils Dardels avsked till livet som omsusad elegant i Paris gay-kretsar. Det är Isaac Grünewalds porträtt av författaren *Ulla Bjerne* som iklädd i manskläder var en i gänget kring Dardel och galleristen Wilhelm Uhde på 1910-talet i Senlis utanför Paris. Och det är Sigrid Hjerténs tankeväckande *Ateljéinteriör* med kollegor och familj på tebjudning i konstnärens ateljé från 1916.

Utställningen bjuder på många andra välkända verk ur Moderna Museets samling, men ambitionen är att presentera dem ur lite andra perspektiv än vanligt. Urvalet är gjort med tanke på attraktionen mellan bildkonsten och dansen, scenkonsten och cirkusens värld, och tar avstamp i Paris på 1910-talet, en tummelplats för samarbeten mellan konstformerna men också för transnationella projekt och könsöverskridande rörelser och uttryck.

En huvudperson är teaterdirektören och konstsamlaren Rolf de Maré, som fått en egen blå salong. Där rullar det filmer med klipp från Svenska Balettens föreställningar i Paris på 1920-talet, och Nils Dardels sagolika målningar i extravaganta guldramar samsas med skulptur av Rolf de Marés mamma Ellen Roosval. I salongen finns också den Nya Konsten – det vill säga alla de fenomenalt djärva inköp som de Maré gjorde tidigt av Picasso, Braque och Brancusi med Nils Dardels hjälp, och som han mot slutet av sitt liv delvis donerade till Moderna Museet.

Ett annat tema som flätas in i utställningen är *orientalismen* och de impulser från utomeuropeisk konst och kultur som på

många sätt präglat modernismen, såväl inom bildkonst som på scen och i tidig performance. Svenska Balettens braksuccé i Paris bestod av en charmig mix av avantgardistisk kubistbalett och folkdanser, gärna med exotiserande inslag. Här blandades Légers ”negerbaletter” med dervischdans, siamesisk dans och Midsommarvaka, som blev ett stående inslag på repertoaren. Parispubliken helt enkelt älskade att se nordborna utföra sina riter kring en stång i sommarnatten ...

När man ser listan av konstnärer, dansare, tonsättare och författare som Svenska Baletten jobbade med förstår man idag att det är ett helt unikt kapitel i konsthistorien. Jean Cocteau, Fernand Léger, Man Ray, Blaise Cendrars, René Clair, Cole Porter, Francis Picabia, Fougita, Erik Satie och många fler. Efter några säsonger blev Svenska Balettens produktioner alltmer experimentella, man började laborera med inslag av film och sysslade allt mindre med balett. De sista projekten skulle snarare kunna beskrivas som föregångare till det vi idag kallar performancekonst.

I somras plockade jag fram Edward Saids banbrytande och omdiskuterade bok *Orientalism* från 1978 ur hyllan igen,

nu med Moderna Museets samling i tankarna. Hur hade kubismen utvecklats om inte Picasso mött den afrikanska skulpturkonsten i Paris? Hur hade Matisse sett ut om han inte tagit tåget med några vänner till München 1910 för att se den stora utställningen med islamsk konst och textil? Och hur ska man förstå Sigrid Hjerténs artikel ”Modern och österländsk konst” som hon publicerade i *Svenska Dagbladet* 1911 där hon drar



Sigrid Hjertén, *Ateljéinteriör*, 1916.
Foto: Moderna Museet © Med rättighetsinnehavarnas medgivande

paralleller mellan den nya expressionismen i Europa, den japanska konsten och det persiska miniatyrmåleriet?

I *Scenbyte* har jag fört samman några av Sigrid Hjerténs och Vera Nilssons målningar från 1910-talet med Matisse och Picassos tidiga verk för att kunna tala om drömmen om "den andre", men också om "det dubbla utanförskapet" – att vara kvinna och modernist. Skulle man rentav kunna se den gåtfulla rosa-bruna kvinnan med blått hår i Hjerténs målning *Den röda rullgardinen* som en odalisk? Och visst är Loïe Fullers performance *Dance Serpentine* ett fascinerande koloristiskt experiment i modernistisk anda, men det vi ser i bröderna Lumières handkolorerade filmversion är också en slöjdans.

Vad händer då när man sätter modernismen på scen? Frågan är måhända värd en egen artikel. Ett står klart: den starka impulsen att undersöka rummets och tidens potential förenar kubister, utövare av modern dans och filmens pionjärer. Och det kändes naturligt att i detta sammanhang också berätta om Alexander Calders kontakt med den amerikanska koreografen och dansaren Martha Graham.

Projektet har naturligtvis bjudit på en rad utmaningar. Först och främst operationen att transportera Matisse's stora collage från Skeppsholmen till Malmö, men också uppdraget att disponera Turbinhallen – en 27 meter lång rumsvolym med 11 m i tak. Lösningen blev ett kluster av husvolym, som en liten by inspirerad av Ivan Aguélis bilder från den egyptiska landsbygden. Färgsättningen på husen är hämtad från marockansk keramik. Spelet med husvolym, gränder och små "torg" gör att Matisse's stora *décolpage Apollon* får en nästintill arkitektonisk kvalitet, som ett väggmåleri i storformat. □

Cecilia Widenheim

Cecilia Widenheim är intendent på Moderna Museet och curator för *Scenbyte* på Moderna Museet Malmö. Utställningen pågår till och med den 5 februari 2012.



Installationsbild av Rolf de Marés "blå salong" i *Scenbyte*. Från vänster: Nils Dardels *Reception* (1914), Fernand Légers *De båda gracerna* (1929), Brancusis *Den nyfödde II* (1919–21), Dardels *Jean Börnin i Siamesisk dans* (1919) och Georges Braques *Stilleben med violin* (1911).

Foto: Cecilia Widenheim

Scenbyte markerar starten för en ny utställningsserie på Moderna Museet Malmö, där det årligen bjuds på en större presentation med verk ur Moderna Museets samling av måleri, skulptur, foto, grafik, teckning och film. Med utgångspunkt i Turbinhallen kommer utställningen att ta merparten av byggnaden i anspråk. Under 2012 är temat Surrealism och det följande året Rysk konstruktivism.





David Laundy 1975



10 frågor till Sofia Hultén

Moderna Museets Vänners Skulpturpris 2011 delades ut den 8 november till Sofia Hultén. Bulletinen bad konstnärskollegan Ebba Matz fundera på några frågor till henne. Hur är det att vara en konceptuell hantverkare och varför är situationskomiken så inspirerande?

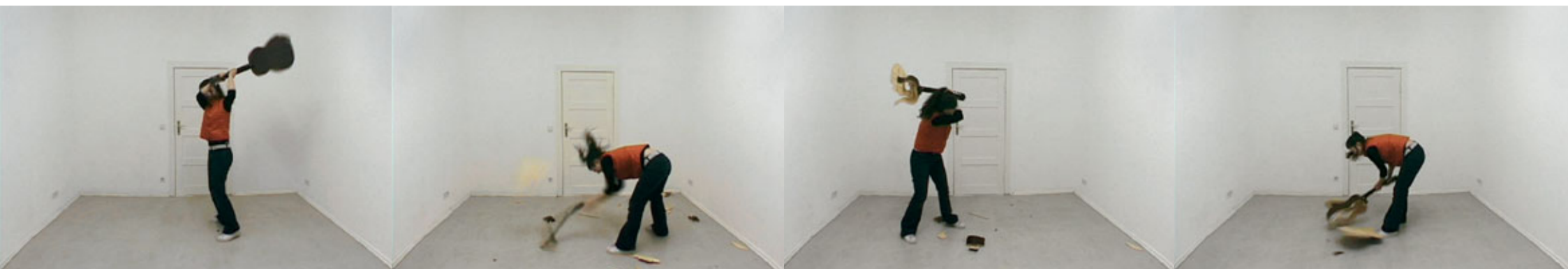
EBBA MATZ: I verket *Fuck It Up and Start Again* slår du sönder en gitarr för att sedan reparera den till sitt ursprungliga skick, sju gånger. Verket är som en loop, men med variationer, och sätter på så sätt verkligen igång tankar om tid och igenkännande. Vad händer i dina tankar när du slog sönder och reparerade gitarren om och om igen?

SOFIA HULTÉN: Jag tänkte mycket på att hitta ett slut som inte skulle förbli ett slut genom att loopa eller förlänga det som vanligtvis kommer sist i en handling. Jag tänkte också på min frustration med tinget som skulptur – det slutgiltiga i att presentera en skulptur i ett rum. Jag ville hitta ett sätt att den spännande handlingen som leder fram till ett objekt inte skulle ta slut. Samtidigt spökade ju mycket med både konsthistoria och popkultur omkring i huvudet medan jag koncentrerade mig på att krascha gitarren litet bättre för varje gång.

EM: Till skillnad från *Fuck It Up and Start Again* har de funna objekten i *Auflösung* näst ett drastiskt slut. Du hittar dem, demolerar dem till småbitar för att sedan återbörda dem till deras plats var du fann dem. Tingen känns igen trots att de är småbitar. En slags galghumor och en uppspeedad process vad det gäller sakernas liv. Kan du säga något om skillnaden mellan de två verken?

SH: I *Fuck It Up and Start Again* är jag och gitarren protagonisterna, i *Auflösung* är det flera olika bortslängda objekt (en madrass, en cykel, en jacka ...) som jag tog till en 'shredder' (en enorm och skräckinjagande maskin i en återvinningsstation) som används för att skära sönder bortslängda saker. Jag kom att tänka på oundvikligheten i en sådan maskin. Området där jag hittade objekten skulle byggas om till ett parkeringshus och jag hade en idé att jag ville hitta ett sätt att objekten skulle kunna ligga kvar som ett tunt lager av motstånd under bebyggelsen. Det är också det som skulle hända om man lät objekten ligga kvar i några hundra år – entropin skulle eventuellt ta sönder dem.





EM: Jag har förstått att du är intresserad av situationskomik där igenkännandet är viktigt. Kan du berätta om ditt intresse och förhållande till situationskomiken?

SH: Det började som ett sätt att komma till rätta i ett nytt land när jag flyttade med familjen till England som barn – jag tittade på

olika situationskomedier på teve och kände att jag började höra till. Det finns en enkel struktur i situationskomiken som tydliggör det ovanliga, i synnerhet mänskliga situationer drivna av paradox och frustration. När jag senare började studera skulptur märkte jag att även objekt av olika slag är centrala i situationernas handlingsförlopp, liksom de är det i många tecknade serier.

EM: Kan du rekommendera något särskilt (teve-serie, bok, film)?

SH: Från olika tidsperioder: *Fawlty Towers* en klassiker med och av John Cleese och Connie Booth från 1975 – året jag flyttade till England. *The Young Ones* från 1982 handlar om fyra studenter som bor i anarkistiska förhållanden under Thatcher-tiden i England. *Jam* av Chris Morris är från 2000, jag vet inte riktigt hur jag kan beskriva den – en satir av nutida moraliska frågeställningar? Klippet "Suicide With an Escape Clause" på YouTube ger en idé.

EM: I det tidiga verket *Things My Dog Used To Do* intar du din döda hunds roll och betar dig som han skulle ha gjort om ingen såg honom. Det är verkligen intressant. Kan du berätta lite om vad han gjorde?

SH: Jag gjorde det han faktiskt gjorde när han trodde ingen såg – han kissade på min dåvarande killes stereo (han tyckte inte om honom), mekade omkring med en yoghurtburk på köksgolvet, slickade på väggen i vardagsrummet. Det var handlingar som jag delvis inte förstod, men som av någon anledning hade en slags subversiv känsla som jag tyckte var värt att upprepa.

EM: När jag tänker på dina verk så fantiserar jag om att de olika aktionerna skulle kunna vara gjorda av andra personer. Till exempel som i *Past Particles* där du dokumenterar alla objekt i en funnen verktygslåda. Är det du eller tänkta alter egon som utför jobbet?

SH: Det är jag som utför jobbet – men jag ser mig själv mer som ett verktyg i det arbetet än som en roll eller personlighet. Jag försöker låta egot utebli när jag arbetar. Om någonting så försöker jag låta objekten styra händelseförloppet.

EM: Jag tänker på dig som en 'konceptuell hantverkare' när du manipulerar funna objekt så att de blir till något annat. Vilket är

ditt förhållande till Marcel Duchamp och hans ready-mades?

SH: Jag är egentligen uppvuxen med att Duchamps idéer i sig själva är en slags 'ready-made' ... Det är ju en självklarhet nu att vi kan använda det vi har omkring oss i vår konst – att livet kommer med oss in i gallerier eller museer och ut igen. Vi börjar liksom där han slutade. Det som jag tycker är spännande med Duchamp är hur paradoxal hans produktion var. Hans ready-mades tillverkades ju om jag har förstått det rätt till slut av hantverkare i Italien. Just där i den handlingen känner jag igen något otroligt mänskligt och rörande.

EM: Det finns en tidaxel i dina verk som inte riktigt är den vi är vana med. Vad är tid och vad är tajming för dig i dina verk?

SH: Jag har alltid tyckt om sci-fi, i synnerhet den sort som handlar om det som är just utanför vad som anses möjligt. Det finns en mycket trashig bok av David Gerrold, *The Man Who Folded Himself*, där en man reser i tiden och träffar många alternativa versioner av sig själv – till exempel en som är en halvtimme äldre! Det har varit intressant att se hur och om det är möjligt att applicera sådana idéer på vardagliga objekt och situationer, att försöka tänja på tidsbegreppet i sådant som vi tror oss veta allting om.

EM: När jag skulle skriva ner frågorna till dig satt jag på det charmigt gamla och slitna konditoriet Sturekatten i Stockholm. Först njöt jag

av det slitna för att sedan drabbas av en misstanke om att du hade varit där och fixat med alla detaljer. Att soffan inte var naturligt sliten utan sönderslagen och återställd igen, liksom något verk av dig. Finns det verk som du inte har berättat för någon att du har gjort?

SH: Det finns hemligheter och historier inbyggda i nästan varje verk, och massvis med 'verk' som av olika anledningar inte når upp till ytan, som jag inte har berättat för någon om – än!

EM: Slutligen, hur kändes det när du fick reda på att ett skepp med guld styrde rakt emot dig i form av Skulpturpriset?

SH: När jag fick reda på det satt jag just och hade dåligt samvete över att råmaterialet till de verken som jag höll på med hade kostat så mycket! Så det kändes som en otrolig lättnad att jag kunde tillåta de här tyngre materialen. Men nu måste jag ju akta mig att inte genast börja jobba med ädelstenar istället för gamla pinnar! □

Ebba Matz

Ebba Matz är konstnär. Hon är snart aktuell med en utställning på det nystartade Galerie place à elles i Paris.

I samband med priset produceras även en rikt illustrerad publikation i vilken Moderna Museets intendent John Peter Nilsson introducerar Sofia Hultén och hennes konstnärskap. Publikationen finns att köpa i butiken. Vänpriis 85 kr (ord. pris 150 kr)



En bröllopssaga

Nyligen utkom *Den döende dandyn: Om konstsammlaren Fredrik Roos* (Natur & Kultur) av Karin Grundberg Wolodarski. Boken porträtterar en man som gjorde karriär i 1980-talets överhettade finansvärld och blev en av världens ledande samlare av samtida konst. Hans affärsimperium vacklade när finansbubblan sprack och strax efter, 1991, dog Fredrik Roos i AIDS, endast 40 år gammal.

Tre år tidigare, 1988, hade Fredrik Roos hunnit grunda Rooseum, en privatägd konsthall i centrala Malmö. Efter hans död togs konsthallen så småningom över av Malmö kommun. Urvalet av konstsamlingen som Roos hade donerat till konsthallen auktionerades ut under 2006. Sedan julen 2008 är Moderna Museet

Malmö beläget i det f d elverket. Fredrik Roos var också aktiv på Moderna Museet i Stockholm. Här följer ett utdrag av sidorna 142–143 ur Karin Grundberg Wolodarskis bok som handlar om hur Pablo Picassos målning Pierettes bröllop kunde visas på Moderna Museets stora Picassoutställning i oktober 1988:

ur *Den döende dandyn: Om konstsammlaren Fredrik Roos*

” Pierettes bröllop

Fredrik Roos engagerade sig tidigt i Moderna museets vänförening. Han blev en aktiv medlem och satt med i dess styrelse. Det var ett ärofyllt uppdrag och ett viktigt forum i konstköparkretsar. Vänföreningen, som tog emot honom med öppna armar, kände sig hedrad över att storsamlaren ville ägna lite tid åt dem. Roos tog plats på ett opretentiöst och positivt sätt och bidrog med konstruktiva idéer för att locka till sig nya medlemmar, inspirerad av sitt tidigare deltagande i Tate Moderns vänförening i London. Att medlemstidningen plötsligt kom ut i färg var till exempel Roos förtjänst. Han visade även upp delar av sin samling på medlemmarnas återkommande tisdagsklubb, vilket gjorde intryck på deltagarna.

Roos var även en drivande kraft bakom att Moderna museet köpte in samtida konst. Med sin starka tävlingsinstinkt utmanade han sina kolleger i vänföreningens styrelse att donera pengar som skulle gå till konstinköp. ”Om jag lägger hälften av pengarna, lägger du också hälften då?” frågade han exempelvis Pontus Bonnier.

År 1988 kunde museivännen Fredrik Roos glänsa. ”Är det här en tavla ni skulle vilja ha?” frågade han museets intendent, Lars Nittve. Tyst hade Roos slunkit in i Moderna museets administration och ställt sig bredvid Nittve. Han pekade på en tavla i Christian Zervos katalog över Picassos måleri.

”Pierrettes bröllop? Det vore roligt, men var finns den?” undrade Nittve. ”Pierrettes bröllop” var vid en första anblick helt uppenbart från Picassos blå period, men tavlan hade varit utom synhåll under flera år. Den unge Picasso, 23–24 år gammal, tros ha lämnat verket ihoprullat i sin studio i Paris någon gång 1904–05. Det ofullbordade verket visar en italiensk commedia dell’arte-trupp, som firar den vackra Pierrette. En harlekin gratulerar bruden med en slängkyss.

På Moderna museet förberedde man en stor Picassoutställning som skulle slå upp sina portar i oktober 1988 och pågå till januari 1989. Museichefen, Olle Granath, som varit chef sedan 1980, hade en rad lyckade utställningar bakom sig. Han hade börjat sitt decennium på museet med att göra en Chagallutställning som han räknade med att bli monumentalt utskälld för eftersom Chagalls rykte hade försämrats efter all billig grafik som översvämmade världen under 1950- och 60-talen. Men i själva verket blev just Chagall en vändpunkt för museet. Både publiken och vänföreningen kom tillbaka. Utställningen innehöll inte bara merparten av Chagalls betydande målningar, utan sammanföll i tiden även med de unga italienarna Cucchi, Chia och Clemente och det italienska transavantgardets segertåg över världen. Med sitt berättande måleri var dessa konstnärer uppenbart inspirerade av Chagall. För museets del var alltså tidpunkten väl vald. Granaths strategi blev att vart tredje år visa något som verkade som en vitamininjektion. Efter Chagall följde en Matisseutställning, som även den blev en stor framgång, och därefter föddes idén om Picasso. Granath insåg att Picasso skulle locka alldeles särskilt eftersom det aldrig tidigare i Sverige gjorts en större utställning över den världsberömda konstnären.

Lars Nittve hanterade alla externa lån från museer och privatpersoner världen över, och Fredrik Roos förklarade att ”Pierrettes bröllop” visst fanns – den var i hans ägo. I juni 1988 hade Roos köpt målningen, som under 80 år vandrat från ägare till ägare. Tavlan antas först ha ägts av den kände franske konsthandlaren Ambroise Vollard, därefter av innehavaren av det parisiska varuhuset La Samaritaine, Georges Renand. Konstnärens son, Paulo Picasso, ägde målningen en tid, därefter juristen Bernard Baque de Sariac och slutligen dennes nevö och namne, som ärvde Sariac efter hans död 1986. Han i sin tur sålde målningen till Roos, som betalade runt 25 miljoner franc. ”Pierrettes bröllop” blev en udda fågel i Roos nutida kollektion.

Moderna museet tog tacksamt emot lånet. När utställningen öppnade i oktober 1988 ringlade sig kön ända ned till brofästet på Skeppsholmen. Den återfunna Picassotavlan väckte uppståndelse världen över. Det var en sensation att ”Pierrettes bröllop”, som inte hade synts till sedan 1950-talet, plötsligt fanns till beskådande. Picassoexperter skyndade till Stockholm, chefen för Picassomuseet i Paris grät av lycka, trots att ramen till tavlan var gräslig. Roos gode vän Jean-Claude Binoche hade ombesörjt inramningen, en konstig jugendparafra som såg bisarr ut. Roos marknadsföringskupp lyckades. Han var aldrig intresserad av att äga målningen. □

”

Karin Grundberg Wolodarski är journalist på Dagens Industri.



Pierrettes bröllop såldes efter Picassoutställningen på auktionsfirman Binoche et Godeau i Paris 1989. Den hade då donerats av Fredrik Roos till den franska staten som också var säljaren. Fram till dess hade målningen tillhört konsthandlaren Josef Stránsky samt Picassos son Paulo Picasso. Köparen var japanen Tomonori Tsurumaki som betalade 51.670.000 dollar

för verket. När hans bolag Nippon Tri-Trust kollapsade övertogs målningen av det japanska företaget Hazama. Så småningom råkade även Hazama i svårigheter och verket togs som pant av Lake Credit Company som i sin tur såldes till GE Capital, som idag äger Pierrettes bröllop. Målningen är förvarad i ett bankvalv hos Mitsui Trust Bank i Japan.

Pablo Picasso, *Pierrettes bröllop*, 1905. Olja på duk. Privat ägo.

Skrivet i ljus



August Sander, *Sekreterare vid tyska radion*, 1927
(bilden är beskuren)
© August Sander / BUS 2011



Julia Margaret Cameron, *The Mountain Nymph, Sweet Liberty*, 1866
© Julia Margaret Cameron



G Felix T Nadar, *Sarah Bernhardt i Pierrot, sin hustrus mördare*, 1883 (bilden är beskuren)
© G Felix T Nadar

Nu är det klart. I alla samlingsalar på Moderna Museet presenteras historien från 1840 och fram till idag genom fotografier. Sista delen av *En annan historia* är färdigställd. Med underrubriken *Skrivet i ljus* presenteras pionjärerna från 1800-talet. Passa på att se en av de mest radikala omhängningarna av en museisamling någonsin. Nästa år tar den en ny skepnad.

I denna tredje och sista del är upplägget liksom i de två tidigare delarna både kronologiskt och tematiskt. Vi gör några fördjupningar i fotonhistorien, liksom några oväntade kopplingar till vår egen tid och till konstnärer som använder sig av det fotografiska mediet.

Porträttet blev en av de mest förekommande motivkretsarna för de tidiga fotografierna, exempelvis paret Robert Adamsons och David Octavius Hills porträtt från Edinburgh från mitten av 1800-talet och även några av Félix Tournachon Nadars berömda porträtt av franska författare och skådespelare. Under 1860-talet utvecklades fotografien från att ha varit något nytt och exklusivt till att bli en mer spridd teknik. Det populära visitkortsporträttet introducerades och blev en industri. Ett exempel ur samlingen är Carl Jacob Malmbergs två stora visitkortsalbum, som ger en inblick i dåtidens klädmode, yrken och porträttstil.

Den nya fotografiska tekniken innebar också tidigt möjligheter till experiment eller att skildra märkliga fenomen. Mest berömd är Eadweard Muybridges studier av rörelse ur hans serie *Animal Locomotion* (1872–85). Men det förekommer också stereoskopfotografier och exempel på tidiga färgbilder, så kallade autokromer, samt samlingens äldsta fotografier från tidigt 1840-tal av William Henry Fox Talbot.

Landskap, natur och arkitektur var andra ämnen som togs upp av de första fotografierna. Den ökade turismen gjorde att bilder av historiska monument efterfrågades. Ett exempel är den svenske fotografen Pehr Vilhelm Guillaume Berggren som slog sig ner i Konstantinopel och under 1880-talet fotograferade kända platser runt Bosporen. Den amerikanska västern intresserade många fotografier. Museet äger bland annat en kollektion av

Carleton E. Watkins dokumentation från Yosemite Valley.

I det sena 1800-talet utvecklades två olika tendenser inom fotografien. Piktorialismen sökte fotografiska uttryck bestående av effekter medan den andra riktningen gick mot ett puritiskt ideal med rena och raka uttryck. Det går att följa en pendelrörelse i fotonhistorien mellan dessa riktningar. Inte minst i fråga om vad som skall uppfattas som konst eller inte.

Julia Margaret Cameron stod för de allra första försöken att skapa och formulera sig kring en konstnärlig fotografi. Piktorialismen (eller ”konstnärstiden” som perioden kallats i Sverige) uppkom med inspiration från impressionism, symbolism och naturalism samt optiska och bildmässiga frågeställningar och blev den första internationella konstfotorörelsen med andra framträdande namn som Nicola Perscheid och de svenska fotografierna Henry B. Goodwin, Ferdinand Flodin, Gösta Hübinette och Ture Sellman.

Slutligen lyfts August Sander fram och hans projekt att porträttera olika yrkesgrupper i det tyska samhället under Weimartiden. Han företräder en nysaklig riktning och är en avgörande förgrundsfigur för många av de reportagefotografier som finns representerade i omhängningens andra del – *Se världen!*. □

Anna Tellgren

Anna Tellgren är intendent på Moderna Museet och projektledare för den aktuella omhängningen av samlingen.

En annan historia pågår till och med den 19 februari 2012 och i samband med sista delens fullbordning publiceras boken *En annan historia. Fotografi ur Moderna Museets samling*, vilken ges ut i samarbete med det tyska förlaget Steidl. Detta är den andra boken i en serie där den första hade titeln *Åter till verkligheten. Fotografi ur Moderna Museets samling* och publicerades 2010.

Tisdagsklubben, vernissager och program i Stock- holm och Malmö vintern 2011

Tisdagsklubben börjar alltid kl 18.30.

Förhandsanmälan behöver inte göras. Tisdagsklubben är enbart öppen för medlemmar och medlemskortet måste visas upp. Tisdagsklubbens program äger rum i Stockholm. Vårens program startar den 14 februari.



Intendent Ulf Eriksson är programansvarig för Tisdagsklubben. Har du idéer och tips om programmet? Kontakta Ulf, u.eriksson@modernamuseet.se.

Moderna Museet Stockholm

November

Tisdagsklubb 22 november kl 18.30

> *Fotokonservator Håkan Petersson om fotografiska material och tekniker*

Under hösten kommer Moderna Museet att visa fotografi från 1840-talet fram till idag. Fotografiets historia rymmer en mängd olika tekniker och material. Moderna museets fotokonservator Håkan Petersson vandrar med oss genom samlingen och berättar mer om fotografiets utveckling med början i 1840-talet. Plats: I samlingen, plan 4

25 november kl 15

> *Estetik på Moderna Museet*

Föreläsning om Perception av Jakob Staberg. I samarbete med Södertörns högskola. Plats: Biografen, plan 2

Tisdagsklubb 29 november kl 18.30

> *Anna Tellgren om En annan historia: Skrivet i ljus*

Hösten 2011 och året ut kommer hela samlingspresentationen att bestå av fotografi och fotobaserad konst för nu presenteras den sista delen i samlingspresentationen *En annan historia: Skrivet i ljus*. Här lyfter vi fram fotografiets pionjärer från 1840 fram till 1900-talets första tre decennier. Fotointendent Anna Tellgren visar oss utställningen på plats i samlingen. Plats: I samlingen, plan 4

December

2 december kl 15

> *Estetik på Moderna Museet*

Föreläsning om masskultur av Stefan Jonsson. I samarbete med Södertörns högskola. Plats: Biografen, plan 2

3 & 4 december kl 11

> *Öppet kritiskt forum*

Symposiet Media and its messages i samband

med samlingsomhängningen *En annan historia* och hundraårsjubileet av Marshall McLuhans födelse. I samarbete med Södertörns högskola. Plats: Auditoriet, plan 2

Tisdagsklubb 6 december kl 18.30

> *Thomas Ekström om Ynglingagatan 1*

Ynglingagatan 1 var en alternativ konstscen i mikroformat som under 1990-talet blev en av Sveriges viktigaste mötesplatser för samtidskonst. Här introduceras publiken för internationella konstnärer som Lily van der Stokker, Sue Williams, Raymond Pettibon, Takashi Murakami, Philippe Parreno, Chris Burden, Dominique Gonzales-Foerster och Pierre Huyghe. Samtidigt fungerade galleriet som plattform för svenska konstnärer vilka befann sig tidigt i sina karriärer. Vi möter Thomas Ekström en av personerna bakom *Ynglingagatan 1* tillika curator för utställningen. Plats: Auditoriet, plan 2

9 december kl 15

> *Estetik på Moderna Museet*

Föreläsning om Njutning av Cecilia Sjöholm. I samarbete med Södertörns högskola. Plats: Biografen, plan 2

Tisdagsklubb 13 december kl 18.30

> *Daniel Birnbaum om Årets donationer*

Under året har Moderna Museet fått en rad stora donationer. Inte minst har den stora satsningen på fotografi genom samlingspresentationen *En annan historia* lett till att många fotografiska verk tillkommit i samlingen. Fram mot årets slut summerar vi nu årets fantastiska donationer och ser dem i sammanhanget av Moderna Museets samling. Plats: Auditoriet, plan 2

Moderna Museet Malmö

Som vanligt är ni även hjärtligt välkomna till Moderna Museet Malmös ordinarie program fritt eller rabatterat mot uppvisande av medlemskort. Har du idéer och tips om programmet är förslag välkomna till Moderna Museets Vänners malmörepresentant Nils Svensk, n.svensk@modernamuseet.se

November

Onsdag 30 november kl 19*

> *Fotosamlingen*

Moderna Museet satsar under 2011–12 stort på fotografi med flera utställningar i Malmö och Stockholm. Ansvarig intendent Anna Tellgren berättar om Moderna Museets fotosamling som är särskilt aktuell idag.

December

Söndag 4 december kl 15

> *Programpunkt i anslutning till Scenbyte*

*Moderna Museets Vänner öppnar delar av sitt program för allmänheten, ta tillfället i akt att ta med era vänner, obs fri entré endast för medlemmar. Dessutom särskilda erbjudanden i Butik och Café.

Med reservation för ändringar.

Se även www.modernamuseet.se

Få ut mer av ditt besök på Moderna Museet genom att boka en visning, till specialpris!

Bokningen Stockholm:

publik@modernamuseet.se

Bokningen Malmö:

bokning.malmo@modernamuseet.se

Tel: 08-5195 5264 (tisdag–fredag 10–12)

www.modernamuseet.se

Följ oss på: Facebook och Twitter !

Vännernas vänner

> Arkitekturmuseet

30 nov–8 jan 2012 *Pepparkakshus*

www.arkitekturmuseet.se

> Astrup Fearnley Museet for
Moderne Kunst

3 nov–31 dec *VideoSpace*

www.afmuseet.no

> Bonniers Konsthall

24 aug–8 jan 2012 *Spiralen och kvadraten*

www.bonnierskonsthall.se

> Dunkers Kulturhus

9 sept–27 nov *Efterklang*

3 juni–15 jan 2012 *Passion*

www.dunkerskulturhus.se

> Färgfabriken

26 nov–8 jan 2012 *The Colour Of My Eye*

www.fargfabriken.se

> Magasin 3

9 sept–11 dec *Andrea Zittel,*

Lay of My Land

24 sept–10 juni 2012

Presentationer från Samlingen.

24 sept–11 dec *Marijke van*

Warmerdam

www.magasin3.com

> Nationalmuseum

14 april 2011–15 januari 2012

Hos gudar och gudinnor

29 sept–22 jan *Peredvizjniki –*

banbrytare i ryskt måleri

www.nationalmuseum.se

> Wanås

Parken är öppen alla dagar året runt.

www.wanas.se

> Gripsholms Slottssamling

www.royalcourt.se

> Thielska galleriet

1 okt–11 december *Ur Ulf Lindes*

samling

www.thielska-galleriet.se



Bellas boktips

Rebecca Farrensteiner tycker om böcker. Här följer ett urval från Moderna Museets Butik av det som för tillfället ligger närmast hennes hjärta. Som medlem har du naturligtvis rabatt!



Francesca Woodman
Text: Jennifer Blessing och Julia Bryan-Wilson. Redaktör: Corey Keller. D.A.P./San Francisco Museum of Modern Art, 224 sidor.

Den här boken är ett måste att ha. Vi har haft några andra titlar om Woodmans arbeten, men denna är så fin och den mest fullkomliga. Jag fick hem boken för en vecka sedan och kände mig tvungen att köpa den till mig själv på en gång.

Francesca Woodman började sin korta bana som konstnär redan som trettonåring, 1972. Under nio år producerade hon runt 800 fotografier. Hon byggde upp sin bildvärld genom möten mellan kropp (oftast naken) och dess omgivande miljö. Hon klär kroppen med trädbark, tapet eller kryper in i hålrum i skrymslen och vrån – men hon är för stor, hon får inte plats. Det är som om hon försöker tvinga rummet att ta upp kroppen för att de skall bli ett. Striden misslyckas och kroppen förblir som en främmande materia bland den döda interiören.

Det är surrealistiskt, romantiskt och samtidigt obehagligt. Ofta tar platsen lika stort anspråk i bilden som människan och ter sig obekvämt och hård. Människan känns sårbar, mjuk och utsatt och kämpar för sin existens. Bilderna fascinerar och skaver. De är vackra. Woodman använde sig oftast av sig själv som motiv i bilderna. Tyvärr slutade Woodmans bana redan vid 22 års ålder då hon tog sitt liv. Hennes bilder lever kvar och inspirerar.

MMV pris: 414 kr (Ordinarie pris: 460 kr)



Vitamin P2: New Perspectives in Painting
Text: Peio Aguirre och Negar Azimi. Phaidon Press, 352 sidor.

Så äntligen kommer uppföljaren av vitaminseriens första bok Vitamin P, från 2002. P:et står för Painting.

Efter att ha gått igenom alla de givna konstarterna som foto (Ph), skulptur (3D), teckning (D), så är nu fokus tillbaka på måleriet igen.

Upplägget är som den första boken; över 80 internationella kritiker har nominerat 115 stycken mer eller mindre kända samtidskonstnärer som arbetar med mediet måleri. Varje konstnär presenteras med en kort biografi och en liten text om deras arbeten samt 1–3 verk på helsidor. Det är ett mycket bra koncept och ett bra uppslagsverk att ha hemma för att upptäcka konstnärer du kanske inte har sett förut. Mitt tips är sedan att googla fram de konstnärer du tycker verkar bra och sedan fördjupa dig i en monografi.

Många av namnen känns säkert igen, som Karin Mamma Andersson, Michael Borremans, Dana Schutz och Ida Ekblad. Men några är nya. Självt upptäckte jag Zhang Enli, Lesley Vance, Josh Smith, Diana Molzan, Tala Madani, och de blir säkert fler när jag bläddrar mer.

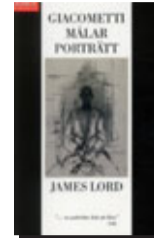
MMV pris: 509 kr (Ordinarie pris: 565 kr)



WALDERSTEN 365
Teckningar: Jesper Waldersten. Max Ström förlag, ca 700 sidor.

Varje dag under ett helt år har Jesper Waldersten skapat minst en unik bild och lagt ut på waldersten365.com. Han rör sig mellan svart humor, skarpa samtidskommentarer och underfundiga ordlekar. I den över 700 sidor tjocka boken i mjukband publiceras alla bilder från detta intensiva år och resultatet är fint, tankvärt och roligt! Formgivningen, som är gjord av Patric Leo, är otroligt fin och passar till Walderstens öppna teckningar och illustrationer. Patric har bland annat låtit vända på reglerna när det gäller bindning och låtit boken vara pärllös med en naken baksida där trådbindningen är blottad och titeln är tryckt med feta bokstäver på de öppna sidorna. I sig är boken ett litet verk där innehåll och form gifter sig.

MMV pris: 284 kr (Ordinarie pris: 315kr)



Giacometti målar porträtt
Text: James Lord. Alfabeta förlag, 128 sidor.

Den här boken vill jag rekommendera om du vill få en liten inblick i hur en konstprocess kan se ut och hur vridet komplicerat det kan vara för en konstnär att få en bild att bli till. James Lord dokumenterar genom en dagboksliknande berättelse hur Giacometti under

18 dagar arbetar fram ett porträtt på James Lord själv, som tålmodigt sitter modell i konstnärns ateljé under några veckor. Efter varje dag dokumenteras även bildens framväxt med ett foto. Det är en mycket underhållande liten bok och också ett porträtt av konstnären Giacometti. Skön höstläsning, en mulen dag.

MMV pris: 59 kr (Ordinarie pris: 65 kr)



Monet Or The Triumph Of Impressionism
Text: Daniel Wildenstein. Taschen, 480 sidor.

Boken i coffee table-format omfattar hela Claude Monets konstnärskap – från den tidiga perioden till det mer upplösta verken i slutskedet av hans produktiva liv. Det är en bra guide över impressionismens framväxt. Snyggt formgiven och mycket prisvärd, då den ingår i Taschens 25-serie.

Med tanke på den pågående utställningen med Turner, Monet och Twombly vill jag erbjuda Moderna Museets Vänner ett extra förmånligt pris under perioden 15 november till och med 1 januari 2012. OBS! Så länge lagret räcker.

MMV kampanjpris: 195 kr (Ordinarie pris: 249 kr) □

Rebecca Farrensteiner är bokinköpare i Butiken på Moderna Museet.



Välkommen till bords med en av Stockholms mest fantastiska utsikter!

3 december–20 december
Lunch 295 kr/Middag 550 kr
Barn (5-12 år) 145 kr

Kombinera gärna med en visning av utställningen Turner, Monet, Twombly. För priser och bokning: www.modernamuseet.se

Restaurangen Moderna Museet
Bordsbokning: 08-519 562 91 eller info@momumat.se www.momumat.se

MODERNA MUSEET

10% rabatt för Moderna Museets Vänner med sällskap



Njut av ekologiska soppor goda mackor och läckra bakverk från vårt Organic Bakery. Köp med dig nybakat bröd tisdag–lördag.

Öppet tisdag–söndag 11–18.

Som medlem i Moderna Museets Vänner får du 10% rabatt.

Vill du veta mer om oss och vårt sortiment?
www.vendelrestauranger.se

MODERNA MUSEET
Gasverksgatan 22, Malmö



**Nu är vintersäsongen i gång!
Parken är öppen varje dag kl 8–19, med verk av bl a
Abramovic, Balka, Dahlgren, Greenfort, Graham, Gormley, Håkansson, Holzer, Kirkeby, Lin, McCollum, Ono, Paine, Puryear, Rhoades, Shalev-Gerz, Svenungsson, Sidén, Thulin, Tolaas, Uutinen och Wolgers.
Välkomna!**



wanaskonst.se



Vänner vimlar på ...

... vernissage *Turner, Monet, Twombly*. Onsdagen den 5 oktober fick vi Vänner se den fantastiska utställningen *Turner, Monet, Twombly* först av alla. Över tvåtusen Vänner kom för att vara med om denna exklusiva kväll.



1. Mona Wahlbeck och Torbjörn Rehn 2. Magnus Berg 3. Ulla och Ulf Clason 4. Eva Jacobson 5. Ellen Nymann och Mariana Falkman 6. Anders Kihlstrand 7. Camilla Fredriksson och Hanna Edvardsson 8. Gabriella Blomberg, Susanne Urwitz och Christer Bolling 9. Catarina och Mattias Vesterlund 10. Valentina Bender, Niklas Öhman och Frida Berglund 11. Anita Persson och Harald Gram 12. Kim Radway och Mats Lindberg 13. Marianne Levin och Petita Onne 14. Överintendent Daniel Birnbaum, vice museichef Ann-Sofi Noring, utställningens curator Jeremy Lewison och assisterande curator Jo Widoff 15. Utställningens curator Jeremy Lewison ger en introduktion till utställningen 16. Vänner bland vänner 17. Moderna Museets Vänner var de första som fick se utställningen 18. Vännerna firade öppningen av *Turner, Monet, Twombly* med mousserande vin.

Foto: Prallan Allsten/Moderna Museet. Assistent: Sabina Lindholm

ANDREA ZITTEL
9 SEP – 11 DEC 2011
CURATOR: RICHARD JULIN

MUSEUM MAGASIN 3
PRESENTATIONER FRÅN SAMLINGEN
COSIMA VON BONIN, PER KIRKEBY SAMT TAL R
24 SEP 2011 – 10 JUN 2012
CURATOR: DAVID NEUMAN

MARIJKE VAN WARMERDAM
24 SEP – 11 DEC 2011
CURATOR: TESSA PRAUN

MAGASIN 3
HARD TO FIND. EASY TO LOVE.

TORSDAG 11–19, FREDAG–SÖNDAG 11–17 / INTRÄDE: 40/30 KR
08-545 680 40 / WWW.MAGASIN3.COM / ART@MAGASIN3.COM

ANDREA ZITTEL, A-Z, NEER, 2005

24 AUG – 8 JAN

THE SPIRAL AND THE SQUARE

Bonnierskonsthall 5år

Torsgatan 19, Stockholm
Ons–fre 12–19
Lör–sön 11–17
www.bonnierskonsthall.se

Vännerna köper årskort till halva priset t.o.m 31 dec.
(Ord. pris 140 kr).

FÄRGFABRIKEN

TORBJÖRN JOHANSSON
THE COLOUR OF MY EYE
25 NOV-8 JAN, PROJEKTRUMMEN

BECKERS KONSTNÄRSSTIPENDIUM 2011
MARIA NORDIN
3 DEC-8 JAN, STORA SALEN

På omslaget:

Rolf de Maré och Jean Börlin under inspelningen av filmen *Entr'acte* i regi av René Clair, 1924. (Beskuren)
© Dansmuseet, Stockholm

Bulletinen rättar: Tyvärr har det blivit fel bild i Vändonationer i samlingen på sid 23 i Bulletinen Nr 5/2011. Texten talar om och bildtexten refererar till *Ombilic* av Eva Klasson. Men på bild är ett av verken ur serien *Parasites* av samma konstnär.



Bulletinen Årgång 53, Nr 6 2011

Ansvarig utgivare: Lena Josefsson
Redaktör: John Peter Nilsson
Biträdande redaktör: Anna Hegnell
Form: BankerWessel, www.bankerwessel.com
För insänt material ansvaras ej
Copyright resp upphovsman
Särskilt tack till Moderna Museet/Bildbyrå

MODERNA MUSEET

Moderna Museets Vänner
Anna Hegnell
Box 163 82
103 27 Stockholm
mmv@modernamuseet.se
Tel 08 5195 44 99
Plusgiro 153065-8
www.modernamuseet.se/mmv
ISSN 1402-8875

Moderna Museets
Vänner

Julklappskväll!

Inbjudan till julklappskväll med 20 %
rabatt för Moderna Museets Vänner.

Tisdagen den 20 december kl 10–20.

Passa på att handla extra förmånligt under medlems-
dagen tisdag 20 december kl 10–20 då ni får 20% på
hela Moderna Museets sortiment. (Arkitekturmuse-
ets produkter ingår ej i erbjudandet).

Vi har inte bara ett brett urval av presenter för alla
smaker, era köp stödjer dessutom Moderna Museets
verksamhet. Bara en sådan sak!

Välkomna!

Butiken, Moderna Museet Stockholm och Malmö

Julklappstips!

Ge bort vänskap till Moderna Museet.

Ett medlemskap i Moderna Museets Vänner
är en julklapp som räcker ett helt år – eller
kanske tre år eller resten av livet!

Det finns säkert många bland dina vänner, eller
kanske hela din personal, som blir glada för ett med-
lemskap i Moderna Museets Vänner. Du kan köpa
gåvomedlemskapet på www.modernamuseet.se/mmv
där du får ett presentkort skickat till dig direkt.
Om du vill så kan du också köpa medlemskapet
i Moderna Museets entrékassa.

Välkommen och tack för ditt stöd!

Moderna Museets Vänner



En modernare julklappssäck!
Rymlig axelväska (40x15x40 cm)
i rejäl 250 gr bomull.
139 kr (125 kr medlemspris).
Välkommen till Butiken!

MODERNA MUSEET